

Лубенець Ірина Григорівна,
кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-2597-0356

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ¹

У статті акцентовано, що рівень домашнього насильства значно зріс в умовах пандемії COVID-19, адже були запроваджені жорсткі карантинні заходи. Таким чином, фінансова незахищеність, стрес від поширення хвороби та її наслідків, а також невпевненість у завтрашньому дні призвели до посилення агресії серед людей. У статті проаналізовано досвід окремих країн світу щодо протидії та запобігання домашньому насильству, чия практика доцільна для України.

Ключові слова: домашнє насильство, жертва, кривдник, заборонний припис, запобігання, протидія.

В умовах карантину впроваджують деякі заходи, гідні для наслідування й в Україні. Зокрема, в США соціальні служби, місцева влада та поліція не лише направляють жертв домашнього насильства до притулків, а й видають ваучери для оплати готельних номерів. І це непоганий приклад співпраці готельного бізнесу та місцевого самоврядування, адже в умовах карантину більшість готелів мають вільні номери. До речі, у Новій Зеландії також готелі пропонують безкоштовне проживання, аби ті, хто відчуває себе в небезпеці, мали куди піти з дому. На таку ж практику погодилися й деякі мережі готелів у Великій Британії [1]. У Німеччині лідерка “зелених” (екологічної партії) у бундестазі Катрін Герінг-Еккардт також висловила занепокоєння за долю тисяч жінок, які залишилися під одним дахом з агресорами. Політик закликала німецьку владу переробити порожні зараз готелі та гостьові будинки в кризові центри для жертв домашнього насильства [2].

Слід зазначити, що у США широко застосовується практика використання охоронних ордерів. Зазначений ордер може бути виданий двома шляхами: у цивільному суді (окремо чи одночасно з іншою цивільною процедурою, наприклад розлученням) або в кримінальному суді – у зв'язку з кримінальним звинуваченням особи. У США є три види таких ордерів залежно від строковості: 1) надзвичайний охоронний ордер, який постраждала може отримати в період, коли немає судових засідань, зокрема в нічну пору й вихідні, звернувшись до поліції, представник якої має зв'язатися з черговим суддею; за наявності підстав суддя видасть надзвичайний ордер, але потім постраждала особа має звернутися до суду за отриманням тимчасового ордеру; 2) тимчасовий охоронний ордер, який можна отримати шляхом подання у відповідному суді позову з проханням про захист від насильства

¹ Закінчення. Початок у попередньому номері.

в сім'ї та бажаний зміст охоронного ордеру; у випадку, якщо суд установить імовірну небезпеку для постраждалої особи та можливість подальшого насильства, він може видати тимчасовий охоронний ордер терміном дії на 14–21 день без попереднього повідомлення кривдника; 3) постійний охоронний ордер, який видають так: після видання тимчасового охоронного ордеру та повідомлення про це кривдника у 10-денний строк призначається судове засідання, на якому він може пояснити ситуацію, що відбулася; після слухання справи суд може продовжити дію тимчасового ордеру на строк до 2 років [3, с. 64].

Варто також звернути увагу на практику США щодо швидкої адаптації законодавства під програму захисту прав постраждалих від домашнього насильства, а саме, на вимогу правоохоронних органів судді вкрай оперативно й за спрощеною процедурою (з огляду на надзвичайну ситуацію) можуть видавати обмежувальні приписи щодо тимчасового відселення кривдника з дому [4]. *Цей досвід заслуговує на увагу та адаптацію до умов України.*

Слід зазначити, що практика застосування обмежувального припису широко застосовується в багатьох країнах, адже слід урахувати, що основною проблемою досудового розслідування є відмова постраждалої особи від власних показань на будь-якій стадії розслідування. Причина – страх перед кривдником. Тому основним завданням правоохоронців є забезпечення безпеки жертви, яка постраждала від домашнього насильства. Таким засобом захисту і виступає тимчасовий заборонний припис.

Наприклад, у *Німеччині* заборону на контакти і проживання в спільній квартирі поліцейські можуть видати на прохання жертви насильства або за власною ініціативою, якщо вважають, що небезпека все ще загрожує потерпілій. У Баварії такі заборонні приписи можуть діяти максимум 10 днів, в інших федеральних землях діють інші терміни, наприклад, у Берліні – два тижні. Передбачається, що за цей час жінка звернеться до суду з метою отримання таких же заборон уже на більш тривалий термін. Як і суд, поліція може заборонити злочинцеві приходити в ті місця, де часто з'являється жінка, – біля її роботи, у дитячому садку, школі тощо. *Але якщо під час перших 10 днів жертва сама телефонує або зустрічається зі злочинцем, заборона на контакт автоматично перестає діяти* [5].

У *Австрії* заборонний припис виноситься поліцією (за наявності необхідних підстав), згідно з яким особа, яка становить небезпеку для оточення (членів сім'ї, співмешканців тощо), а її поведінка свідчить про наявний ризик учинення посягань проти життя, здоров'я, свободи постраждалої особи, видаляється з місця проживання (незалежно від родинних зв'язків та права власності) із заборонаю повертатись туди, вилученням ключів та визначенням (тимчасово) іншого місця проживання (у разі опору кривдника до нього застосовуються заходи поліцейського примусу). Термін дії такого припису складає два тижні (при цьому поліція протягом перших трьох діб постійно спостерігає за поведінкою особи, щодо якої він винесений) [6, с. 10–11].

Україна з недавнього часу також у якості заходу негайного припинення домашнього насильства передбачила можливість застосування до кривдника термінового заборонного припису (ТЗП) (10 днів) та можливості звернутися до суду за обмежувальним приписом (від 1 до 6 міс.). Але дуже часто суд відмовляє, посилаючись на відсутність адмінпротоколу за ст.173-2 КпАП або наявності права власності на житло кривдника тощо.

Фінляндія. Характерною ознакою політики цієї держави є визнання “нульової толерантності до домашнього насильства”. Реагування поліції на повідомлення про факти домашнього насильства починається із заповнення так званого опитувального листа, форма якого офіційно затверджена Міністерством юстиції країни: фіксує відповіді жертви, поліцейський обов’язково вказує дані про її нинішній стан, місце перебування, необхідності в спеціальному захисті, а також проводить оцінку ризиків повторного вчинення домашнього насильства. Крім того, поліцейський роз’яснює жертві її права на цілодобовий і безкоштовний (за рахунок держави) доступ до всіх видів допомоги і вручає спеціальну “Пам’ятку потерпілому”, розроблену Міністерством юстиції Фінляндії. *На нашу думку, користь такої пам’ятки безумовна, бо в стресовій ситуації, у якій перебуває жертва на момент спілкування з поліцейським, неможливо все запам’ятати, швидко реагувати. Тому через деякий час, коли жертва заспокоїться, вона зможе ознайомитись із пам’яткою та послідовно зв’язатися з потрібними службами, щоби вирішити питання юридичного, соціального, медичного та ін. супроводження.*

Що ж стосується винної особи, то щодо неї виноситься заборонний припис (згідно з ним агресор до розгляду справи судом підлягає негайному видаленню з місця перебування жертви з подальшою заборонаю контактів із нею). Своєю чергою жертву можуть помістити в особливий центр (“притулок”), де профільні фахівці негайно розроблять і почнуть реалізовувати персональний комплексний план допомоги (медичної, психологічної, соціальної, правової). До такої роботи разом зі співробітниками органів державної влади широко залучаються представники громадських організацій. Якщо жертву все-таки не поселяють у “притулок”, то за її безпеку відповідає окремий підрозділ поліції; таку особу відповідним чином інструктують, можуть видати спеціальні засоби зв’язку, організувати відеоспостереження й аудіоконтроль за місцем перебування з метою припинення спроби винного (в порушення заборонного припису) здійснити повторний акт насильства [7, с. 184–185].

Такий досвід потребує уваги, оскільки доволі часто жертва з дітьми після видалення кривдника з помешкання залишається у квартирі з іншими родичами винного, зокрема, його батьками, сестрами, братами тощо. У таких умовах у переважній більшості на неї (дітей) буде здійснено, як мінімум, психологічний тиск, буде продовжено насильство різного характеру тощо. Отже, поміщення потерпілої особи в особливий центр (притулок), де буде надана комплексна допомога – часто виступає єдиним шансом уникнути подальшого знищення для жертви домашнього насильства.

Слід зазначити, що в Північній Європі найсуворіші методи покарання за вчинення домашнього насильства. Зокрема, у Швеції криміналізовані всі форми домашнього насильства (у тому числі, груба емоційна сварка). А за порушення заборонного припису можна опинитися за ґратами строком до одного року. Саме з метою запобігання домашньому насильству в північних країнах Європи не прийнято завішувати вікна.

Також необхідно наголосити, що в країнах Північної Європи існує розгалужена система захисту дітей від домашнього насильства. Прикладом може слугувати Швеція – перша країна світу (з 1979 року), де законодавчо заборонені фізичні покарання дітей. До того ж, до дітей не можна застосовувати не лише фізичну

силу, а й підвищувати голос до рівня, який має шкідливий емоційний вплив. Якщо на вулиці батьки кричатимуть на дитину, випадкові перехожі одразу викличуть поліцію. Батьки і вдома не дозволяють собі лупцювати дітей, адже в навчальних закладах із дітьми працюють психологи, і про будь-яку форму насильства в сім'ї рано чи пізно стає відомо. Також суворо забороняється залишати дітей удома самих (у окремих випадках до 12-річного віку), наслідком чого може бути вилучення дітей із сім'ї [8].

Підсумовуючи викладене вище, слід зазначити, що запобігання домашньому насильству має комплексний підхід, тому потребує залучення, активної участі багатьох інституцій. Зокрема:

1. Використання телебачення. По-перше, у період карантину, коли люди багато часу вимушені проводити за екранами телевізора, необхідно заборонити показ матеріалів, що пропагують жорстокість, насильство, агресію. Навпаки, збільшити кількість інформаційних програм про способи подолання депресії, про види відповідальності за насильство тощо.

2. Популяризація на всіх платформах нульової толерантності домашньому насильству в будь-якій формі. Насильство, тотальний контроль та примус – це не норма. Розповсюдження всіма можливими способами (телебачення, чат-боти в месенджерах, повідомлення у Вайбері, Телеграмі тощо, друкування інформації та етикетках продуктів тощо) телефонів гарячих ліній стосовно домашнього насильства, психологічної служби підтримки, зокрема, громадських організацій, що опікуються жертвами насильства.

3. Постійно вдосконалювати способи повідомлення про домашнє насильство. У зв'язку з тим, що в умовах карантину жертва не завжди має можливість зателефонувати на гарячу лінію. Звернути увагу та при можливості запозичити зарубіжний досвід у цьому питанні. Зокрема, у деяких державах застосовують нову схему оповіщення про факти насильства. Жертви можуть попросити про допомогу в аптеках, якщо не відкрито звернутися за допомогою, то використовуючи кодове слово “маска-19” (Франції, Іспанія). На Канарських островах жінки можуть використовувати спеціальний СМС-код “Mask-19”, який викликає поліцію. Повідомити про домашнє насильство можна звернувшись із повідомленням до “магазину косметики” на сайті “Rumianki i bratki”. Якщо в соцмережах “магазину” хтось запитує про косметику, це означає, що він/вона в поганій ситуації, але поки просять лише підтримки. Якщо в особисті повідомлення приходить “замовлення” на косметику разом з адресою, то засновниця проекту викликає туди поліцію (Польща). У Туреччині Компанія Vodafone створила мобільний додаток, яким можна скористатися, щоби непомітно покликати на допомогу. Жінці достатньо було струснути телефон, щоби додаток, замаскований під ліхтарик, відправив трьом особам, яким вона довіряє, прохання допомогти та її точне місцезнаходження. Необхідну інформацію та послання на додаток серед жінок розміщували на ярликах жіночої білизни, воскових стрічках для епіляції та в майстер-класах із макіяжу на YouTube, таким чином перетворюючи їх на соціальну рекламу [9].

На наше переконання, доцільно запровадити можливість звертатися по допомогу в продуктових магазинах, адже навіть в умовах жорсткого карантину жінка зможе виходити за продуктами.

4. Необхідно, щоби притулки та відділення для жертв насильства були прирівняні до об'єктів критичної інфраструктури, тобто необхідних для жит-

тезабезпечення населення. Тобто, щоби вони працювали навіть в умовах оголошення жорсткого карантину. Одночасно необхідно проводити кампанії щодо інформування населення про те, що спеціальні “гарячі лінії” продовжують працювати, заходи правоохоронної, судової, медичної та інших форм захисту функціонують, притулки відкриті та відповідають медичним рекомендаціям, що стосуються Covid-19.

5. В умовах карантину впроваджують деякі заходи, гідні для наслідування в Україні. Зокрема, щодо розміщення постраждалих від насильства. Наприклад, у низці країн соціальні служби, місцева влада та поліція не лише направляють жертв домашнього насильства до притулків, а й видають ваучери для оплати готельних номерів, адже більшість із них були вільні.

6. Вирішальне значення має стійке фінансування неурядових організацій, особливо у випадках, коли вони надають основні послуги постраждалим. До речі, збільшення фінансування поступово відбувається в багатьох країнах, незважаючи на падіння економіки по всьому світу. Зокрема, німецький уряд запропонував програму державного фінансування “Разом проти насильства щодо жінок”, у межах якої виділив 120 мільйонів євро для підтримки мережі шелтерів для жінок, що зазнали насильства [10]. Такого фінансового “вливання” потребує й Україна в даному питанні.

7. Швидкість реагування також пов’язана з роботою операторів на лінії 102. На наш погляд, потребує уваги та запозичення досвід Великої Британії щодо розпізнавання ступеню складності виклику на домашнє насильство, для чого були розроблені критерії важливості викликів, що були покладені за основу обліку випадків насильства в сім’ї: історія попередніх інцидентів; ризик травмування співробітників поліції; історія рішень у аналогічних випадках та наявність не скасованих приписів; наявність дітей у сім’ї.

8. Органи поліції повинні підвищити свої зусилля, негайно реагуючи на звернення. У зв’язку з тим, що зміни в законодавстві відбулися лише рік тому, та зважаючи на непоодинокі випадки скарг жертв насильства про те, що поліцейські не застосовують тимчасовий заборонний припис до кривдника, розробити методичні рекомендації щодо дій поліцейських у разі виклику з приводу домашнього насильства. Особливо звернути увагу на порядок видалення кривдника з помешкання, незважаючи на те, що він може бути власником квартири. Вважаємо за доцільне звернути увагу на досвід Фінляндії, де поліцейський роз’яснює жертві її права та доступ до можливих видів допомоги і вручає спеціальну “Пам’ятку потерпілому”, розроблену Міністерством юстиції Фінляндії.

9. Особливої уваги потребує явище насильства в сім’ях демобілізованих військових. Оскільки в таких ситуаціях поліція часто стає на бік демобілізованих, ігноруючи скарги постраждалих жінок. Можливо, для запобігання насильства в таких сім’ях, зважаючи на те, що демобілізовані повертаються з місць проведення бойових дій уже з деформацією психіки, то є сенс надавати безкоштовну допомогу психолога за першим зверненням родичів демобілізованого.

10. З метою запобігання домашньому насильству вважаємо за доцільне запозичити зарубіжний досвід на право дізнатися про “насильницьке минуле” партнера за прикладом “Закону Клер” у Великій Британії.

11. З метою недопущення тиску на жертву, можливо, є сенс позбавити жертву права забирати заяву про домашнє насильство, як це робиться у Польщі.

12. Для безпеки свідків та їх захисту запровадити практику отримання показів свідків і потерпілих через телекомунікаційну та телефонну мережу, таким чином, уникаючи безпосереднього контакту (подібна практика використовується у Великій Британії).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чому на карантині збільшилася кількість випадків домашнього насилля? І як цьому протидіють в Україні та світі. URL: <https://www.wonderzine.com.ua/wonderzine/life/equality/217-yak-pandemiya-pidvischue-riven-domashnogo-nasilstva> (дата звернення: 12.01.2021).

2. *Димитриади М.* Пандемія жорстокості: в мирі різко зросло число випадків домашнього насилля. URL: <https://ru.euronews.com/2020/03/31/coronavirus-domestic-violence> (дата звернення: 12.01.2021).

3. *Левченко К.Б., Легенька М.М.* Терміновий заборонний та обмежувальний приписи як спеціальні форми реагування на випадки домашнього насильства: міжнародний досвід і національна практика. *Право і безпека. Право и безопасность. Law and Safety.* 2018. № 4 (71). С. 60–65.

4. Як вберегтися від домашнього насильства на час карантину: поради від правозахисниці Лариси Денисенко. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/blog/2020/keeping-safe-from-domestic-violence-during-quarantine.html> (дата звернення: 12.01.2021).

5. *Сафронова К.* Что делает полиция Германии в случаях домашнего насилия. *Made for minds.* URL: <https://www.dw.com/ru/что-делает-полиция-германии-в-случаях-домашнего-насилия/a-50180020> (дата звернення: 11.01.2021).

6. *Акімов М.* Правове регулювання запобігання та протидії домашньому насильству в деяких державах Європи. *Новели законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству: матеріали круглого столу.* Київ. Національна академія прокуратури України, 2019. 184 с.

7. *Акімов М.А.* Противодействие домашнему насилию: опыт Финляндии. *Борьба с преступностью: теория и практика. Тезисы докладов VIII Международной научно-практической конференции.* Могилев: Изд-во “Могилевский институт Министерства внутренних дел Республики Беларусь”, 2020. С. 183–185.

8. *Будник О.* Злочин і кара: чому в Європі сімейне насильство під табу. *Укрінформ.* 2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2360665-zlocin-i-kara-comu-v-evropi-simejne-nasilstvo-pid-tabu.html> (дата звернення: 12.01.2021).

9. Шість кампаній з добірки Cannes Lions, присвячених боротьбі з домашнім насильством. URL: <https://creativity.ua/video/shist-kampanij-cannes-lions-prisvyachenih-borotbi-z-domashnim-nasilstvom/> (дата звернення: 12.01.2021).

10. *Тишко І.* Права жінок – під ударом пандемії. Попередні підсумки “коронакризи”. *ZMINA.* URL: <https://zmina.info/articles/prava-zhinok-pid-udarom-pandemiyi-poperedni-pidsumky-koronakryzy/> (дата звернення: 11.01.2021).

REFERENCES

1. Chomu na karantyni zbilshylasia kilkist vypadkiv domashnoho nasyllia? I yak tsomu protydiut v Ukraini ta sviti. “Why has the number of cases of domestic violence increased in quarantine? And how this is counteracted in Ukraine and the world?” URL: <https://www.wonderzine.com.ua/wonderzine/life/equality/217-yak-pandemiya-pidvischue-riven-domashnogo-nasilstva> (Date of Application: 12.01.2021) [in Ukrainian].

2. *Dymytryady, M.* Pandemiya zhestokosti: v myre rezko uvelychylos chyslo sluchaev domashneho nasylyia. “Pandemic of Violence: the Incidence of Domestic Violence Has Skyrocketed around the World”. URL: <https://ru.euronews.com/2020/03/31/coronavirus-domestic-violence> (Date of Application: 12.01.2021) [in Russian].

3. *Levchenko, K.B., Lehenka, M.M.* (2018) Terminovyi zaboronnyi ta obmezhuvalnyi prypysy yak spetsialni formy reahuvannia na vypadky domashnoho nasyllstva: mizhnarodnyi dosvid i natsionalna praktyka. “Urgent Prohibitive and Restrictive Prescriptions as Special Forms of Response to Cases of Domestic Violence: International Experience and National Practice”. *Law and Safety* 4 (71), 60–65 [in Ukrainian].

4. Yak vberehtysia vid domashnoho nasylstva na chas karantynu: Porady vid pravozakhysnytsi Larysy Denysenko. “How to Protect Yourself from Domestic Violence during Quarantine: Advice from Human rights activist Larysa Denysenko”. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/blog/2020/keeping-safe-from-domestic-violence-during-quarantine.html> (Date of Application: 12.01.2021) [in Ukrainian].

5. *Safronova, K.* Chto delaet polytsyia Hermanyy v sluchaiakh domashneho nasylyia. Made for minds. What the German police do in cases of domestic violence? Made for minds. URL: <https://www.dw.com/ru/chto-delaet-polytsyia-hermany-v-sluchaiakh-domashneho-nasylyia/a-50180020> (Date of Application: 11.01.2021) [in Russian].

6. *Akimov, M.* (2019) Pravove rehuliuвання zapobihannya ta protydii domashnomu nasylstvu v deiakyykh derzhavakh Yevropy. “Legal Regulation of Preventing and Combating Domestic Violence in Some European Countries”. Novelties of the Legislation on Prevention and Counteraction to Domestic Violence: materials of a Round Table. Kyiv: National Academy of the Prosecutor’s Office of Ukraine. 184 p. [in Ukrainian].

7. *Akimov, M.A.* (2020) Protyvodeistvye domashnemu nasylyiu: opyt Fynliandyi. “Counteraction to Domestic Violence: The Finnish Experience”. Fighting Crime: Theory and Practice. Abstracts of the VIII International Scientific and Practical Conference. Mogilev: Publishing house “Mogilev Institute of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus”, 2020. P. 183–185 [in Russian].

8. *Budnyk, O.* (2017) Zlochyn i kara: chomu v Yevropi simeine nasylstvo pid tabu. “Crime and Punishment: Why Domestic Violence is Taboo in Europe. Ukrinform”. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2360665-zlocin-i-kara-comu-v-evropi-simejne-nasilstvo-pid-tabu.html> (Date of Application: 12.01.2021) [in Ukrainian].

9. Shist kampanii z dobirky Cannes Lions, prysviachenykh borotbi z domashnim nasylstvom. “Crime and Punishment: Why Domestic Violence is Taboo in Europe”. Ukrinform. URL: <https://creativity.ua/video/shist-kampanij-cannes-lions-prisvyachenih-borotbi-z-domashnim-nasilstvom/> (Date of Application: 12.01.2021) [in Ukrainian].

10. *Tyshko I.* Prava zhinok – pid udarom pandemii. Poperedni pidsumky “koronakryzy”. “Women’s Rights Are under Attack from a Pandemic”. Preliminary results of the “corona crisis”. ZMINA. URL: <https://zmina.info/articles/prava-zhinok-pid-udarom-pandemiyi-poperedni-pidsumky-koronakryzy/> (Date of Application: 11.01.2021) [in Ukrainian].

UDC 343.85:343.6(4/9)

Lubenets Iryna,Cand. Sci. (Law), Leading Researcher of the State Research
Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-2597-0356

FOREIGN EXPERIENCE OF DOMESTIC VIOLENCE PREVENTION

Today, various manifestations of domestic violence are a problem typical not only for Ukraine but also for most foreign countries. The basic provisions of world standards in the field of combating domestic violence are based on the awareness of the inadmissibility of such violence, which is a gross violation of human rights. The danger of such violence is that it mainly affects the most vulnerable groups (children, women, who are often dependent on men, intimate partners or parents; people with disabilities, etc.). The problem of domestic violence is exacerbated by the current COVID-19 pandemic, the introduction of lockdown in many countries, in which the victim is forced to spend a lot of time with his abuser in the same room. Thus, the world community: international institutions, heads of state, governments, NGOs and others, responding to the problem have developed new ways to respond to domestic

© Lubenets Iryna, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).14](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).14)

Issue 2(52) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>

violence in quarantine. The article considers the positive experience of counteracting and preventing domestic violence in some countries of the world, which can be integrated into Ukrainian legislation. The general trend is to improve and increase the ways in which domestic violence is reported, and the development of Internet services is especially relevant not only for reporting cases of violence, but also for providing remote consultations and support to those affected. Thus, domestic violence is not a problem of a single family, where the victim is left alone with the perpetrator, it is a problem of the whole society, where the coordinated work of all institutions will help to counteract and overcome it. Thus, further study and analysis of foreign experience in preventing and combating domestic violence, including the global regulatory framework, the institution of responsibility for domestic violence and correctional programs for the perpetrator is the key to improving domestic legislation and reducing the number of cases of domestic violence.

Keywords: domestic violence, victim, offender, forbidden prescription, prevention, counteraction.

Отримано 08.06.2021